

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır.

© Republic of Turkey, 2015. Unofficial translation made by the Human Rights Department of the Ministry of Justice Directorate General for International Law and Foreign Relations This translation does not bind the Court.

© République de Turquie, 2015. Cette traduction non officielle a été faite par la Direction des Droits de l'Homme de l'Unité des Relations extérieures et juridiques du Ministère de la Justice. Elle ne lie pas la Cour.

Tematik Bilgi Notu – Kölelik, Kulluk ve Zorla Çalıştırma

Şubat 2016

İşbu Tematik Bilgi Notu, Mahkeme açısından bağlayıcı değildir ve tüm ayrıntıları içermemektedir.

Kölelik, Kulluk ve Zorla Çalıştırma

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 4. maddesi (kölelik ve zorla çalıştırma yasağı)

aşağıdakileri öngörür:

1. Hiç kimse köle ya da kul durumunda tutulamaz.
2. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz.
3. Aşağıdaki haller, bu madde anlamında “zorla çalıştırma ya da zorunlu çalışma” sayılmaz:
 - a) Bu Sözleşme'nin 5. maddesinde [özgürlük ve güvenlik hakkı] öngörülen koşullara uygun olarak tutulu bulunan bir kimseden, tutulu bulunduğu sırada veya şartlı tahliyeden yararlandığı süre içinde olağan olarak yapması istenilen bir iş;
 - b) Askeri nitelikli herhangi bir hizmet veya vicdani reddin meşru sayıldığı ülkelerde, vicdani reddi seçen kişilere zorunlu askerlik hizmeti yerine gördürülebilecek başkaca bir hizmet;
 - c) Toplumun hayat veya refahını tehdit eden kriz veya afet hallerinde gerekli görülen her hizmet;
 - d) Olağan yurttaşlık yükümlülükleri kapsamına giren her türlü çalışma veya hizmet.

Ev İşçileri

Siliadin / Fransa

26 Temmuz 2005

Başvuran, Togo vatandaşı olup, 1994 yılında okumak amacıyla Fransa'ya gelmiş, fakat bunun yerine Paris'te özel bir konutta ev hizmetçisi olarak çalıştırılmıştır. Pasaportuna el konularak yıllar boyunca, ücretsiz ve tatilsiz olmak suretiyle, günde 15 saat çalıştırılmıştır. Başvuran, ev kölesi haline getirildiğinden şikâyetçi olmuştur.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“Mahkeme” veya AİHM”), başvuranın işverenleri tarafından köleleştirilmediğini, zira işverenleri her ne kadar üzerinde kontrol sahibi olsalar da kendisini bir “nesne durumuna indirgeyici hakiki bir yasal zilyetliği haiz olmadıklarını” kaydetmiştir. Ancak, Mahkeme, o sırada yürürlükte olan ceza kanununun başvuranı yeterince korumadığını ve sonradan değiştirilmiş olsa dahi bu kanun değişikliğinin başvuranın durumuna uygulanabilir olmadığını kaydetmiştir. Mahkeme, başvuranın kul durumunda tutulduğuna, dolayısıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin **4. maddesinin** (kölelik, kulluk, zorla veya zorunlu çalıştırma yasağı) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

C.N. ve V. / Fransa (başvuru no. 67724/09)

11 Ekim 2012

Söz konusu dava, Burundi'li olan 16 ve 10 yaşındaki yetim iki kız kardeşin kul durumuna getirildikleri veya zorla ya da zorunlu çalıştırıldıklarına (teyze ve eniştelere evinde ücretsiz ev işi yaptırma) ilişkin iddiaları ile alakalıdır.

Mahkeme, Devletin kulluk ve zorla çalıştırmayla etkili mücadeleyi mümkün kılacak yasal ve idari çerçeveyi tesis etmemesi nedeniyle, ilk başvuranla (C.N.) ilgili olarak **Sözleşme'nin 4. maddesinin** (kölelik ve zorla çalıştırma yasağı) **ihlal edilmiş** olduğunu kaydetmiştir. Mahkeme ayrıca, Devletin kulluk ve zorla çalışma olaylarını etkili biçimde soruşturma yükümlülüğü bakımından, ilk başvuranla ilgili olarak **4. maddenin ihlalinin söz konusu olmadığına** karar vermiştir. Mahkeme son olarak, ikinci başvuran bakımından da Sözleşme'nin **4. maddesinin ihlal edilmemiş olduğuna** karar vermiştir.

AİHM özellikle, birinci başvuranın Burundi'ye geri gönderilme tehdidiyle zorla veya zorunlu çalıştırıldığı, bilhassa yaptırılanların niteliği ve miktarı açısından, ücretli bir meslek erbabı tarafından yapılması halinde iş olarak nitelenecek, “zorla çalıştırma” kapsamındaki faaliyetlerin aile dayanışması veya aile yaşamını paylaşma kapsamında değerlendirilecek

faaliyetlerden ayrılması gerektiği sonucuna varmıştır. AIHM ayrıca, birinci başvuranın durumunun değişmediğini ve değişecek gibi görünmediğini düşünmesi nedeniyle kendisinin köle olarak tutulduğunu kaydetmiştir. Mahkeme son olarak, Fransa'nın Sözleşmenin 4. maddesi kapsamındaki zorla çalıştırmayla mücadele yükümlülüklerini yerine getirmediğine hükmetmiştir.

C.N. / Birleşik Krallık (no.4239/08)

13 Kasım 2012

Söz konusu dava, yatılı bir bakıcı olarak çalışmaya zorlanmış olduğundan şikâyetçi olan Ugandalı bir kadın tarafından, kendisine ev köleliği yaptırıldığı iddiaları ile alakalıdır.

Mahkeme, Sözleşme'nin **4. maddesinin** (kölelik ve zorla çalıştırma yasağı) **ihlal edilmiş olduğuna** karar vermiştir. Mahkeme, söz konusu zamanda Birleşik Krallık'ta yürürlükte olan mevzuat hükümlerinin Sözleşme'nin 4. maddesine aykırı nitelikteki muameleye karşı uygulamaya dönük ve etkili bir koruma sağlamada yetersiz kaldığını kaydetmiştir. Ev köleliğini suç olarak kabul eden özel yasaların mevcut olmaması nedeniyle, başvuranın kendisine ev köleliği yaptırıldığına ilişkin iddiaları hakkında yürütülen soruşturma etkisiz kalmıştır.

Kawogo / Birleşik Krallık

3 Eylül 2013 (kayıttan düşme kararı)

Tanzanya vatandaşı olan başvuran Kasım 2006'ya kadar geçerli çalışma vizesiyle Birleşik Krallık'a gelmiş, vize süresi sona erdikten sonra aylar boyunca eski işverenin ebeveynleri için her gün sabah 7'den akşam 10.30'a kadar çalıştırılmış ve karşılığında kendisine hiçbir ücret ödenmemiştir. Başvuran 2007 yılının Haziran ayında kaçmıştır. Başvuran, zorla çalıştırıldığından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Birleşik Krallık Hükümeti'nin bildiri koşullarını ve bu bildiride yer alan yükümlülüklerin sağlanmasına yönelik usulleri dikkate alarak, Sözleşme'nin 37. maddesi (kayıttan düşürme) gereğince **başvurunun kayıttan düşürülmesine** karar vermiştir.

Profesyonel Hizmetler (avukatlar, doktorlar vb.)

Van der Mussele / Belçika

23 Kasım 1983

Avukatlık stajı yapmakta olan başvurandan, yoksul davalılara ücretsiz avukatlık hizmeti vermesi istenmiştir. Başvuran bunun zorla çalıştırma anlamına geldiğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Sözleşme'nin **4. maddesinin** (zorla çalıştırma yasağı) **ihlal edilmediğine** hükmetmiştir. Başvurandan talep edilen ücretsiz adli yardım mesleğiyle alakalı idi; bu sayede münhasıran mahkeme önüne çıkma gibi bazı avantajlar elde etmiş ve bu da mesleki eğitimine katkıda bulunmuştur. Yerine getirdiği adli yardım talebi, Sözleşme ile güvence altına alınan başka bir hakla (Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi (adil yargılanma hakkı)) ilgili olup 4. maddenin 3. fıkrasında yer alan “olağan yurttaşlık yükümlülükleri” kapsamında düşünülebilir. Son olarak, başvuranın kendisine herhangi bir ödeme yapılmaksızın insanları müdafaa etmesi gerekliliği, başvuranın ücretli çalışacak yeterli zamandan mahrum kalmasına yol açmamıştır.

Steindel / Almanya

14 Eylül 2010 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Özel bir muayenehanede çalışan bir göz hastalıkları uzmanı olan başvuran, bir kamu kurum tarafından düzenlenen bir acil servis programına katılmaya ilişkin yasal bir yükümlülük altında olduğundan şikâyet etmiştir.

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) **olduğuna** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, bu yükümlülüğün acil durumların bertaraf edilmesini amaçlayan mesleki ve sivil dayanışmaya ilişkin bir anlayış üzerine getirildiğini kaydetmiştir. Ayrıca, başvurana yüklenmiş olan üç aylık bir dönem için altı günlük bir hizmet yükü orantısız nitelikte değildir. Başvurandan yerine getirmesi istenen hizmetler, bu nedenle, “zorunlu veya zorla çalıştırma” kapsamına girmemektedir.

Mihal / Slovakya

28 Haziran 2011 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Adli infaz memuru olan başvuran, bir mahkeme kararının infazı için çalıştığı sırada gerçekleşen masrafların kendisine geri ödenmediğinden şikâyetçi olmuştur. Başvuran, yerine getirdiği iş karşılığında herhangi bir ödemenin yapılmamış olmasının zorla çalıştırma anlamına geldiğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) **olduğuna** karar vermiştir. Mahkeme, başvuranın maruz kaldığı külfetin aşırı, orantısız veya başka açıdan kabul edilemez olmadığına hükmetmiştir.

Bucha / Slovakya

20 Eylül 2011 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Ücretsiz adli yardım programı kapsamında bir kişiyi temsil etmekle görevlendirilmiş bir avukat olan başvuran, Anayasa Mahkemesinin, söz konusu davaya benzer diğer davalardaki kararlarına aykırı hareket ederek, kendisinin bu Mahkemede sözlü duruşmaya katılmasından kaynaklanan masrafların iadesi talebini reddettiğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) **olduğuna** karar vermiştir.

Graziani-Weiss / Avusturya

18 Ekim 2011

Söz konusu dava, Avusturya'da bir avukatın (ya da bir noterin, fakat hukuk eğitimi alan başka kategorilerdeki kişilerin değil) zihinsel engelli bir kişi için ücretsiz vasilik yapmasına ilişkin yükümlülüğü ile alakalıdır. Faal bir şekilde avukatlık mesleğini icra eden başvuran, Avusturya mahkemelerinin kendisini zihinsel engelli bir kimse için yasal vasi olarak atamayı planladıklarına ilişkin olarak bilgilendirilmiştir. Mahkemelere göre, ne vasilerden oluşan bir birlik ne de bilinen herhangi bir akrabası bu kişinin vasiliğini alabilecektir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **14. maddesi** (ayrımcılık yasağı) **ile bağlantılı olarak 4. maddesinin** (zorla çalıştırma yasağı) **ihlal edilmemiş olduğuna** karar vermiştir. Mahkeme, hakları ve görevleri özel kanunlar ve yönetmeliklerle düzenlenmiş olan avukatlık yapan kişilerin meslek grupları ile hukuk okumuş ve hatta bu alanda mesleki hukuk eğitimi almış ancak avukat olarak çalışmayan diğer kimselerin oluşturduğu grup arasında önemli bir fark bulunduğunu kaydetmiştir. Sonuç olarak, hukuki temsilciliğin gerekli olduğu davalarda vasi olarak görevlendirme yapmanın amaçları doğrultusunda, bir tarafta avukatlara ve noterlere ilişkin meslek grupları ve diğer tarafta hukuk eğitimi almış kimseler, birbirine benzer konumlarda değildiler.

Askerlik Hizmeti veya Alternatif Kamu Hizmeti

W., X., Y. Ve Z. / Birleşik Krallık (no. 3435-38/67)

19 Temmuz 1968 (Avrupa İnsan Hakları Komisyonu kararı)¹

¹ 1954 yılının Temmuz ayından 1999 yılının Ekim ayına kadar görev yapan Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Komisyonu Bakanlar Komitesi ile birlikte, Sözleşmeciler Devletlerin

15 ve 16 yaşlarında dört genç dokuz yıl boyunca İngiliz donanmasında görev yapmışlardır. Farklı kişisel nedenlerden kaynaklanan terhis talepleri, yetkili mercilerce reddedilmiş ve bunun ardından, başvurular kul durumunda tutulduklarından şikâyetçi olmuşlardır.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu başvuranların askerlik hizmetlerinin Sözleşme'nin 4 § 1 (kölelik ve kul durumunda tutma yasağı) maddesinin kapsamında kul durumunda tutma anlamına gelmediğine karar vermiş ve başvuruların **kabul edilemez olduğuna** hükmetmiştir.

Chitos / Yunanistan

4 Haziran 2015

Bu dava, görev süresi sona ermeden önce istifa edebilmek için Devlete bir ücret ödemeye zorlanmış olan bir subayla ilgilidir. Mahkeme bu konuyla ilgili olarak ilk kez bir karara hükmetmiştir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **4 § 2 maddesinin** (zorla çalıştırma yasağı) **ihlal edilmiş** olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, Devletin ordu subaylarının ve tabip subayların eğitimine yapmış olduğu yatırımın geri dönüşünü güvenceye alma ve yeterli personel sayısını sağlama isteğinin, askeri personelin Devlet tarafından belirlenecek belirli bir süre boyunca görevinden istifa etmesini yasaklamasını ve ödediği hizmet bedeli ve sosyal katkıların yanı sıra eğitim yıllarında ödediği iâşe, ibate ve eğitim masraflarını karşılamak amacıyla personeli bir ücret ödemeye tabi tutmasını haklı kıldığını değerlendirmiştir. Mahkeme, tabip subayların eğitimleri ve uzmanlık eğitimleri sırasında sivil tıp öğrencilerinin yararlanamayacağı ayrıcalıklardan faydalandıklarını eklemiştir. Bununla birlikte, makamlar, başvuranın kalan hizmet süresini geri satın almak için gerekli olan ve 109.527 avroya karşılık gelen miktarı taksitlendirme yapılmaksızın ve Sayıştay önünde bir temyiz davası derdest olduğu halde ödemesini emretmekle, başvuranın bireysel hakkının korunması ile toplumunun genel menfaatleri arasında adil bir denge tesis edememiştir.

İnsan Ticareti ve/veya Fuhşa Zorlama

Devletlerin mağdurları koruma yükümlülüğü

Rantsev / Kıbrıs ve Rusya

7 Ocak 2010

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülüklerine uyup uymadıklarını denetlemiştir. Mahkeme 1 Kasım 1998 tarihinde kalıcı olarak göreve başlayınca, Komisyon feshedilmiştir.

Başvuran, 2011 yılının Mart ayında çalışmak için gittiği Kıbrıs'ta ölen genç bir kadının babasıdır. Başvuran, Kıbrıs polisinin, kızının hayatta iken insan ticaretine karşı korunması ve kızının ölümünden sorumlu olan kimselerin cezalandırılması için elinden geleni yapmadığından şikâyet etmiştir. Başvuran ayrıca, Rus makamlarının, kızının insan ticareti mağduru olması ve bunun sonucunda hayatını kaybetmesine ilişkin soruşturma yürütmemiş olduklarından ve kızını insan ticareti tehlikesine karşı korumak için adımlar atmadıklarından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, insan ticaretinin kölelik gibi, doğası ve sömürme amacı gereği, mülkiyet hakkı ile bağlantılı yetkilerin kullanılması üzerine dayandırılmış olduğunu; insanlara alınıp satılacak ve zorla çalıştırılacak ticari eşyalar olarak davranılmakta olduğunu; hareketleri çoğunlukla sınırlandırılan mağdurların faaliyetlerinin yakından gözetlendiğini ve mağdurlara karşı şiddet ve tehditler kullanıldığını kaydetmiştir. Dolayısıyla, Mahkeme, insan ticaretinin kendisinin, Sözleşme'nin 4. maddesi (kölelik ve zorla çalıştırma yasağı) ile yasaklanmış olduğunu belirtmiştir. Mahkeme, Kıbrıs'ın Sözleşme'nin **4. maddesinin getirdiği pozitif yükümlülüklerini** iki açıdan **ihlal etmiş olduğu** sonucuna varmıştır. Birincisi, hâlihazırdaki artist vizesi uygulamasının bir sonucu olarak insan ticareti ile mücadele etmek için uygun bir yasal ve idari çerçeve getirmemiş; ikincisi ise, polis, insan ticareti mağduru olabileceğine dair inandırıcı bir şüpheye yol açan koşulların mevcut olmasına rağmen, başvuranın kızını insan ticaretine karşı korumak için işlevsel tedbirler almamıştır. Mahkeme ayrıca Rusya'nın, başvuranın kızının nasıl ve nerede işe alındığına ilişkin soruşturma yürütmemesi ve özellikle, kızı işe alan kimselerin ya da kullanılan işe alma yöntemlerinin tespit edilmesi için herhangi bir çalışma yapmamış olması bakımından, Sözleşme'nin **4. maddesini ihlal etmiş olduğuna** karar vermiştir. Bunun yanı sıra, Mahkeme, Kıbrıslı makamların başvuranın kızının ölümüne ilişkin etkin bir soruşturma yürütmemiş olmaları sonucu, Kıbrıs'ın Sözleşme'nin **2. maddesini** (yaşam hakkı) **ihlal etmiş olduğuna** hükmetmiştir.

V.F. / Fransa (7196/10)

29 Kasım 2011 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Söz konusu dava, başvuranın kendi menşe ülkesi olan Nijerya'ya tehcir edilmesi işlemleri ile alakalıdır. Başvuran özellikle, Nijerya'ya gönderilmesi halinde, kaçmış olduğu fuhuş çemberine tekrar girmesi için baskı görme ve söz konusu kişiler tarafından kendisinden intikam alınma tehlikesi ile karşı karşıya kalacağını ve Nijeryalı makamların kendisini

koruyamayacağını iddia etmiştir. Başvurana göre, Fransız yetkililerin insan kaçakçılığı mağduru olma riski taşıyan kimseleri sınır dışı etmeme görevi bulunmaktadır.

Mahkeme, başvuruyu **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) olarak beyan etmiştir. Mahkeme, Fransa’da Nijeryalı kadınların insan kaçakçılığı mağduru olma derecesinin ve bu kadınların koruma elde etmek için yetkililere başvurma konusunda yaşadıkları güçlüklerin farkında olmasına karşın, özellikle, mevcut davada başvuran tarafından sunulan bilgilerin, polisin başvuranın tehir edilmesine karar verirken, başvuranın bir insan kaçakçılığı şebekesinin kurbanı olduğunu bildiğini veya bilmesi gerektiğini kanıtlamak için yeterli olmadığını değerlendirmiştir. Mahkeme, başvuranın Nijerya’da tekrar fuhuş çemberine girmeye zorlanma tehlikesine ilişkin olarak ise, fuhşun engellenmesine ve bu tür şebekelerle mücadeleye ilişkin Nijerya yasalarının bu gayeleri tam olarak yerine getirmemiş olduğunu; bununla birlikte, bu anlamda dikkate değer bir ilerleme kaydedildiğini ve başvuranın geri gönderilmesi halinde yardım alabilme imkânının mevcut olduğunu gözlemlemiştir.

Bk. ayrıca, 27 Mart 2012 tarihli ve kabul edilebilirlik hakkındaki [Idemugia / Fransa](#) kararı.

M. ve Diğerleri / İtalya ve Bulgaristan (no. 40020/03)

31 Temmuz 2012

Roma kökenli ve Bulgaristan vatandaşı olan başvuranlar, iş bulmak için İtalya’ya gelmelerinin ardından, kızlarının özel şahıslar tarafından silah zoruyla alıkonup çalışmaya ve hırsızlık yapmaya zorlandığından; ve bir köyde yaşayan Romalı bir aile tarafından cinsel istismara uğradığından şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar ayrıca, İtalyan makamların söz konusu olaylara ilişkin yeterli nitelikte bir soruşturma yürütmediklerini iddia etmişlerdir.

Mahkeme, başvuranların Sözleşme’nin **4. maddesi** (kölelik ve zorla çalıştırma yasağı) **kapsamında yapmış oldukları şikâyetlerin kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) olduğunu beyan etmiştir. AIHM, insan kaçakçılığına ilişkin şikâyeti destekleyen hiçbir delilin mevcut olmadığını kaydetmiştir. Ancak, Mahkeme, İtalyan makamların başvuranın söz konusu zamanda reşit olmayan kızının tutulduğu villada defalarca dövüldüğüne ve tecavüze uğradığına ilişkin şikâyetleri hakkında etkili bir soruşturma yürütmemiş oldukları sonucuna varmıştır. Mahkeme bu nedenle, Sözleşme’nin **3. maddesinin** (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) usul bakımından **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme son olarak, birinci başvuranın serbest bırakılması için İtalyan makamlar tarafından atılan adımlar bakımından Sözleşme’nin **3. maddesinin ihlal edilmemiş olduğuna** hükmetmiştir.

F.A. / Birleşik Krallık (no. 20658/11)

10 Eylül 2013 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Gana vatandaşı olan başvuran, insan kaçakçılığı vasıtasıyla Birleşik Krallık'a kaçırıldığını ve fuhuş yapmaya zorlandığını iddia etmiştir. Başvuran özellikle, Gana'ya gönderilmesinin kendisini, önceki insan kaçakçıların veya başka insan kaçakçıların eline düşme tehlikesi ile karşı karşıya bırakacağından şikâyetçi olmuştur. Başvuran ayrıca, insan kaçakçılığının ve cinsel istismarın doğrudan bir sonucu olarak Birleşik Krallık'ta HIV virüsü kapıldığı için, Devletin, Birleşik Krallık'ta kalması ve kendisine gerekli tıbbi tedavinin sağlanmasına izin verilmesi yönünde pozitif bir yükümlülüğünün bulunduğunu ileri sürmüştür.

Mahkeme, başvuranın Sözleşme'nin 3. maddesi (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) ve 4. maddesi (kölelik ve zorla çalıştırma yasağı) uyarınca yapmış olduğu şikâyetleri **kabul edilemez** olarak beyan etmiştir. AIHM özellikle, başvuranın Sözleşme uyarınca yapmış olduğu şikâyetlerin tümünü Üst Mahkeme'ye temyiz yoluyla da yapabileceğini kaydetmiştir. Başvuran, Üst Mahkeme'ye temyize gitmek için izin başvurusunda bulunmayarak, Sözleşme'nin 35 § 1 maddesinin (kabul edilebilirlik koşulları) gereklerini yerine getirmemiştir.

L.E. / Yunanistan (no. 71545/12)

21 Ocak 2016²

Söz konusu dava, Yunanistan'da fahişelik yapmaya zorlanan bir Nijerya vatandaşı tarafından ileri sürülen bir şikâyetle ilgilidir. Fuhuş yaptırılmak amacıyla gerçekleştirilen insan ticaretinin bir mağduru olduğu resmi makamlarca kabul edilmiş olan başvuranın yetkilileri kendi durumuna ilişkin olarak bilgilendirmesi sonrasında, adalet sisteminin kendisine bu statüyü vermelerinden önce yine de dokuz aydan fazla beklemesi gerekmiştir. Başvuran bilhassa, Yunanistan'ın Sözleşme'nin 4. maddesi (kölelik ve zorla çalıştırma yasağı) kapsamındaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmeyerek söz konusu bu maddeyi ihlal etmiş olduğunu iddia etmiştir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **4. maddesinin** (kölelik ve zorla çalıştırma yasağı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, bir dizi eksiklik nedeniyle, davaya ilişkin olarak gerçekleştirilen ön incelemenin ve devamındaki soruşturmanın etkililiğinden ödün verilmiş olduğunu kaydetmiştir. İdari ve adli yargılamalara ilişkin olarak, Mahkeme ayrıca,

² İşbu karar [Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin](#) 44 § 2 maddesinde (kesinleşmiş kararlar) belirlenen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir.

Yunanistan Devletinin usule ilişkin yükümlülüklerine dair çok sayıda gecikmenin ve kusurun yaşanmış olduğunu not etmiştir. Mahkeme söz konusu davada ayrıca, bahse konu yargılamaların bir dereceli yargılama için aşırı uzun sürdüğünü ve “makul süre” koşuluna uymadığını tespit ederek, Sözleşme’nin **6 § 1 maddesinin** (makul sürede adil yargılanma hakkı) **ihlal edilmiş olduğuna** karar vermiştir. Mahkeme son olarak, başvuranın iç hukukta makul sürede yargılanma hakkını kullanmasını sağlayacak bir hukuk yolunun olmaması nedeniyle Sözleşme’nin **13. maddesinin** (etkili başvuru hakkı) de **ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Derdest başvuru

[Chowdury ve Diğerleri / Yunanistan \(no. 21884/15\)](#)

Yunanistan Hükümeti’ne 9 Eylül 2015 tarihinde iletilen başvuru

Başvuranlar, 42 tane Bangladeş vatandaşıdır. Başvuranlar, Yunanistan’da çalışma vizesi olmaksızın, merkezi Manolada’da bulunan bir çilek çiftliğinde çalıştırılmak üzere Ekim 2012 ile Şubat 2013 tarihleri arasında Atina’da ve Yunanistan’ın başka şehirlerinde işe alınmışlardır. Başvuranlar, çilek tarlalarında yaptıkları işin zorla veya zorunlu çalıştırma kapsamına girdiğini iddia etmekte ve Yunanistan’ın kendilerinin insan ticaretine maruz kalmalarının önlenmesi, bu amaçla önleyici tedbirler alınması ve işverenlerinin cezalandırılması yönündeki pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediğini ileri sürmektedirler.

Mahkeme, söz konusu başvuruyu Yunanistan Hükümeti’ne tebliğ etmiş ve taraflara Sözleşme’nin 4. maddesi (zorla çalıştırma yasağı) kapsamında sorular yönelmiştir.

Mülteci Statüsü ve Oturma İzni

[L.R. / Birleşik Krallık \(no. 49113/09\)](#)

14 Haziran 2011 (kayıttan düşme kararı)

Başvuran, Arnavutluklu bir erkek tarafından İtalya’dan Birleşik Krallık’a kaçırıldığını, bu kişi tarafından bir gece kulübünde fahişelik yapmaya zorlandığını ve bu işten kazandığı bütün paranın elinden alındığını iddia etmektedir. Başvuran kaçmış ve gizli bir korunma evinde yaşamaya başlamıştır. Başvuran, Birleşik Krallık’tan tekrar Arnavutluk’a gönderilmesinin Sözleşme’nin 2. (yaşam hakkı) ve 3. (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı), 4. (kölelik ve zorla çalıştırma yasağı) ve 8. (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) maddelerinin ihlaline yol açacak şekilde bir muameleye maruz bırakılma tehlikesi altına sokacağını iddia etmiştir.

Mahkeme, başvuran ve kızına Birleşik Krallık'ta mülteci statüsü verilmiş olması ve artık Arnavutluk'a geri gönderilmelerine ilişkin herhangi bir tehlikenin söz konusu olmaması sebebiyle, Sözleşme'nin 37. maddesi (kayıttan düşme) uyarınca, **başvurunun kayıttan düşürülmesine karar vermiştir**. Hükümet ayrıca, başvurana meydana gelen yargılama giderleri karşılığında belli bir miktar para ödemeyi kabul etmiştir.

D.H. / Finlandiya (no. 30815/09)

28 Haziran 2011 (kayıttan düşme kararı)

1992 doğumlu bir Somali vatandaşı olan başvuran, 2007 yılının Kasım ayında tekneyle İtalya'ya gelmiştir. Başvuran, iddiasına göre, ülkenin idari yapılarının çöküşünün ardından orduya katılmaya zorlandığı ve hayatının, genç Somalili askerleri yakalayıp öldürmeyi amaçlayan Etiyopya birliklerinin elinde tehlikede olduğu Mogadişu'dan kaçmaktaydı. İtalyan yetkililer, 2007 yılı kış mevsiminde, başvurunu hiçbir yardım veya para olmaksızın Roma caddelerinde terk etmiştir. Başvuran, mütemadiyen açtı ve üşümekteydi; caddelerde ve yardım aradığı Milano'da polis tarafından fiziksel ve sözlü olarak taciz edilmiştir. Sonunda Finlandiya'ya kaçırılmış; orada sığınma talebinde bulunmuş; talebi 2010 yılının Şubat ayında reddedilmiştir. Başvuran, İtalya'ya geri gönderilmesi durumunda, özellikle refakatsiz bir küçük olması nedeniyle, Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyle uğrama tehlikesiyle karşı karşıya olduğundan şikâyet etmiştir.

Mahkeme, başvurana Finlandiya'da daimi oturma izni verilmiş olması ve hakkında sınır dışı emri bulunmaması nedeniyle, **başvuruyu**, Sözleşme'nin 37. maddesi (kayıttan düşürme) uyarınca, **kayıttan düşürülmesine karar vermiştir**. Dolayısıyla Mahkeme, davada şikâyetlere yol açan konunun çözüme kavuşturulduğuna kanaat getirmiştir.

O.G.O. / Birleşik Krallık (no. 13950/12)

18 Şubat 2014 (kayıttan düşme kararı)

Nijerya vatandaşı olan ve insan kaçakçılığı mağduru olduğunu iddia eden başvuran, sınır dışı edilerek Nijerya'ya gönderilmesinin kendisini yeniden bir insan kaçakçılığı kurbanı olma tehlikesi ile karşı karşıya bırakacağından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvurana mülteci statüsü ve Birleşik Krallık'ta kalması için süresiz izin verilmiş olduğu için, kendisinin ihraç edilmesi gibi bir tehlikenin artık söz konusu olmadığını kaydederek, Sözleşme'nin 37. maddesi (kayıttan düşürme) uyarınca, **başvurunun kayıttan düşürülmesine karar vermiştir**. Ayrıca, Birleşik Krallık makamları başvuranın bir insan kaçakçılığı kurbanı olduğunu kabul etmiştir.

Devletlerin İnsan Tacirleri ve Suç Ortaklarına Karşı Almış Oldukları Tedbirler

Kaya / Almanya

28 Haziran 2007 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Başvuran, yaklaşık 30 yıl Almanya’da yaşamış bir Türk vatandaşıdır. Nitelikli insan ticaretine teşebbüs, nitelikli darp ve diğer bazı suçlardan 1999 yılında mahkûm edilmiştir; mahkemeler iki kadını fuhşa zorlamak için darp ettiğini, eski partnerinin, çoğunu fuhuştan kazandığı parasını zorla elinden aldığını, başka bir kadını fuhuş yaptırarak üzerinden para kazanmak amacıyla zorla tuttuğunu tespit etmiştir. Başvuran, cezasının üçte ikisini çektikten sonra, mahkemelerin, halen toplum için tehdit oluşturduğu sonucuna varmaları sebebiyle, Nisan 2001’de Almanya’dan Türkiye’ye sınır dışı edilmiştir. Başvuran, Almanya’dan Türkiye’ye tehcir edilmesinin kendisinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir.

Mahkeme, Sözleşme’nin **8. maddesine** (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) ilişkin herhangi **bir ihlalin söz konusu olmadığına** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, Almanya’da oldukça ciddi suçlardan mahkûm edildiğini ve nihayetinde yeniden Almanya’ya dönmesinin mümkün olduğunu göz önünde tutarak, başvuranın sınır dışı edilmesinin Sözleşme’ye uygun olduğuna hükmetmiştir.

Tas / Belçika

12 Mayıs 2009 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Bu dava, insan ticareti ve savunmasız konumda bulunan yabancıların istismar edilmesi ile bağlantılı bir suçta kullanılan taşınmaza el konulması ile alakalıdır. Başvuran, özellikle Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesine (mülkiyetin korunması hakkı) dayanmıştır.

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) **olduğuna** karar vermiştir. Özellikle suç içerikli faaliyetlerle mücadeleye yönelik bir politika kapsamında olmak üzere, “mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını” denetlemede Devletlere tanınmış olan takdir payını göz önünde bulundurarak, başvuranın, mülkiyetin çekişmesiz kullanımı hakkına yapılan müdahalenin, örneğin, kamu yararına, insan ticareti ve savunmasız bir durumda bulunan yabancıların istismar edilmesiyle mücadele etmek için güdülen meşru amaçla orantısız olmadığına karar vermiştir.

Tutukluluk esnasında çalıştırılma

De Wilde, Ooms Versyp (“serseriliğe ilişkin davalar”)/ Belçika

18 Haziran 1971

Serseri oldukları tespit edilen başvuranlar ile ilgili rehabilitasyon merkezlerinde tutulmuş ve düşük bir ücret karşılığında çalıştırılmışlardır. Başvuranlar, aşırı derecede düşük bir ücret karşılığında ve disiplin cezası kaygısıyla çalışmakla yükümlü tutulduklarından şikayet etmişlerdir.

Mahkeme, başvuranların rehabilitasyon merkezlerinde yaptırılan işlerin Sözleşme kapsamında izin verilen sınırları aşmadığını, zira bu işlerle serserilerin rehabilitasyonunun amaçlandığını ve durumun Avrupa Konseyi üyesi olan birçok Devletlekiyle benzer olduğunu kaydederek, Sözleşme'nin **4. maddesinin** (kölelik ya da zorla çalıştırma yasağı) **ihlal edilmemiş olduğuna** karar vermiştir.

Van Droogenbroeck / Belçika

24 Haziran 1982

Başvuran, hırsızlık suçundan mahkûm edilmiş ve iki yıllık hapis cezasının infazının ardından yeniden tutulma ihtimali saklı kalmak üzere birkaç yıllık bir süre için kamu hizmeti görmesine karar verilmiştir. Başvuran, “idarenin kaprisleri” nedeniyle köleleştirildiğinden ve tasarruf amacıyla zorla çalıştırıldığından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Sözleşme'nin **4. maddesinin** (kölelik ya da zorla çalıştırma yasağı) **ihlal edilmediğine** hükmetmiştir. Mahkeme, başvuranın durumunun kölelik olarak değerlendirilebilmesi için özgürlüğünden ciddi biçimde yoksun bırakılmış olması gerektiğini, oysa durumun böyle olmadığını kaydetmiştir. Ayrıca, kendisinden yapması istenen iş, söz konusu bağlamda olağan kabul edilenden ağır bir iş değildir ve bu şekilde kendisinin yeniden topluma kazandırılmasında yardımcı olunması amaçlanmıştır.

Stummer / Avusturya

7 Temmuz 2011 (Büyük Daire)

Hayatının yaklaşık yirmi sekiz yılını cezaevinde geçirmiş olan başvuran özellikle, Avrupa standartlarının, cezaevinde emeklilik sistemine bağlı olmaksızın çalıştırılmanın artık, Sözleşme'nin 4. maddesi uyarınca yasaklanmış olan “kölelik ve zorla çalıştırma” sayılmayan

“tutulu bulundurulan bir kimseden tutulu bulundurulduğu süre içinde olağan olarak yapması istenen iş” olarak düşünölemeyeceği kadar değişmiş olduğunu iddia etmiştir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **4. maddesinin** (zorla çalıştırma yasağı) **ihlal edilmediğine** hükmetmiştir. Mahkeme, çalışan tutuklu ve hükümlülerin emeklilik sistemine bağlanmaları konusuna ilişkin olarak Avrupa'da herhangi bir görüş birliğinin bulunmadığını göz önüne alarak, Avrupa Konseyi üye Devletlerinin uygulamalarının bu türden bir yorumlama yapılmasına dayanak teşkil etmediğini kaydetmiştir.

Mahkeme bu davada ayrıca, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün **1. maddesi** (mülkiyetin korunması hakkı) **ile bağlantılı olarak 14. maddesinin** (ayrımcılık yasağı) **ihlalinin de söz konusu olmadığına** hükmetmiştir.

Zhelvazkov / Bulgaristan

9 Ekim 2012

Başvuran, bir savcıyı aşağıladığı için hafif nitelikli holiganlık yapmaktan suçlu bulunmuştur. Başvuranın iki hafta süreliğine tutuklanmasına ve bu süre zarfında belediyenin bir altyapı geliştirme projesinde zorunlu olarak çalışmasına karar verilmiştir. Başvuran özellikle, kendisine herhangi bir ödeme yapılmaksızın çalışmak durumunda kalmış olması bakımından zorla çalıştırmaya maruz bırakıldığından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvuranın Sözleşme'nin **4. maddesine** (zorla çalıştırma yasağı) **dayanarak yapmış olduğu şikâyetlerin kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) **olduğuna** karar vermiştir.

Floroiu / Romanya

12 Mart 2013 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Başvuran, hırsızlık suçundan beş yıl on ay hapis cezasına mahkum edilmiş ve kendi talebi üzerine, cezası infaz edilirken cezaevinin araç filosunun bakım ve onarımını yaparak çalışmasına izin verilmiştir. Başvuranın yaptığı işin cezaevinin günlük işleyişinin bir parçası olarak kabul edilmesi sebebiyle, yaptığı iş karşılığında kendisine herhangi bir ödeme yapılmamış ancak kalan hapis cezasından 37 gün düşürölmüştür. Başvuran, Mahkeme önünde, cezaevindeyken yapmış olduğu işler karşılığında kendisine ücret ödenmemiş olduğundan şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, davanın kendine özgü koşullarında, başvuranın yapmış olduğu işin Sözleşme'nin 4 § 3 (a) maddesinin anlamı dâhilinde, “tutulu bulundurulan bir kimseden tutulu bulundurulduğu süre içinde olağan olarak yapması istenen iş” olarak değerlendirilebileceğini kaydetmiştir. Mahkeme bu nedenle, başvurunun **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun **olduğuna** karar vermiştir.

Meier / İsviçre

9 Şubat 2016³

Söz konusu dava, mahpus bir kişinin emeklilik yaşını geçtikten sonra da çalışması gerekliliği ile ilgilidir. Başvuran bilhassa, kendisinin zorla veya zorunlu olarak çalışmama hakkının ihlal edilmiş olduğunu iddia etmiştir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **4 § 2 maddesinin** (zorla çalıştırma yasağı) **ihlal edilmemiş olduğuna** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, Avrupa Konseyi'ne üye Devletler arasında tutuklu ve hükümlülerin emeklilik yaşı sonrasında zorunlu olarak çalıştırılmaları konusunda yeterli bir görüş birliği sağlanamamış olduğunu kaydetmiştir. Dolayısıyla, Mahkeme, bir yandan İsviçre makamlarının kayda değer ölçüde bir takdir yetkisi kullandığını, diğer yandan ise Sözleşme'nin 4. maddesinden bu konuda kesin bir yasağın söz konusu olduğu çıkarımının yapılamayacağını vurgulamıştır. Başvuranın tutukluluk süresi boyunca ifa ettiği zorunlu çalışma bu nedenle, Sözleşme'nin 4. maddesini amaçları gereğince “tutukluluğun olağan seyri içerisinde ifa edilmesi gereken çalışma” olarak değerlendirilebilir. Sonuç olarak, bu durum, bahse konu Sözleşme maddesinin anlamı dâhilinde “zorla veya zorunlu çalıştırılma” teşkil etmemiştir.

³ İşbu karar **Sözleşme'nin** 44 § 2 maddesinde belirlenen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir.